

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

Historier om Mødre

Få sandheder gælder for alle, til alle tider – men alle har en mor. I kunsthistorien er mor-motivet et af de mest ikoniske. Udstillingen *Historier om mødre* sætter fokus på moderrollens kunst- og kulturhistorie med vægt på kunst fra renæssancen til det tidlige 20. århundrede med afstikkere til samtidskunsten. På trods af århundreders adskillelse er kunstnere dengang som nu fortsat optaget af moderbilledet som tema. Oplev værker af blandt andre Lucas Cranach d.Æ., Jens Juel, Berthe Morisot, Christian Krohg, Sir Joshua Reynolds, Michael Kvium og Alexander Tovborg samt ny dansk litteratur, der går i clinch med værkerne.

Alle tiders moder

Alle tiders mest kendte mor er Jomfru Maria, kendt af de fleste, dyrket af mange og portrætteret af utallige kunstnere gennem århundreder. Til trods for, at vi i Nordeuropa lever i en protestantisk og sekulariseret kultur, har kunstens billeder af madonna spillet en betydelig rolle i konstruktionen af den ideale mor; billeder af moderskabet begynder med de religiøse fremstillinger af hende. Maria er således det ideal, som glider over i de verdslige fremstillinger af mødre. Kunsthistorien er fuld af vidunderlige, inderlige, elskelige skildringer af mødre med børn, som mennesker kan spejle sig i og bevæges over. Men passer kunstens billeder altid på virkeligheden?

I dag taler vi om ravnemor, hønemor, curlingmor, rugemor, karrieremor og speltmor. Der knytter sig mange ord, navne og begreber til moderskabet, hvilket siger noget om det fokus, der er på emnet. Til trods for, at kvinder i dag indtager mange roller i samfundet, fylder moderskabet stadig meget i den kollektive bevidsthed, på de sociale medier, i litteraturen, kunsten og populærkulturen. Forventningerne er store, og cirka hver fjerde nybagte mor får en efterfødselsreaktion, hver tiende en decideret fødselsdepression. Vi tror, vi er frie til at skabe os selv, men i virkeligheden er individet stærkt påvirket af udefrakommende idealer og normer. Vores forestillinger om morens væsen og betydning er i høj grad formet af kunstens billeder gennem århundreder. Moderskabets visuelle historie er lang og ikke sådan lige til at ryste af sig!

Sammen med kunsten spiller nyere litteratur også en væsentlig rolle i udstillingen. I sammenstillingen med den ældre malerkunst italesætter litteraturen en uoverensstemmelse mellem idealbilledet af moderen og hverdagens virkelighed. Kontroversielle, sårbare og uperfekte mødre og de modsatrettede følelser, der også knytter sig til moderskabet, kan være svære at få øje på i kunsten. Nutidens litteratur giver stemme til en indre verden, der er mere tumultarisk end de idealiserende billeder, som er så talrigt repræsenteret i kunsthistorien før 1900-tallet:

"Hvis jeg skulle sige noget helt ærligt om det at være mor, så er det nogle gange sådan her: Jeg tænker på at tage mine bryster og stikke af, så ville drengene tørre ud, svinde ind som skrumpehoveder, jeg kunne komme og hente og hænge i mit bælte eller stille på skrivebordet som trofæer eller: Jeg tænker på at lægge brysterne på køkkenbordet med en seddel: Tag selv mælk, jeg kommer måske tilbage. Mor".

Som et troldspejl for den evigt givende og kærlige mor sættes forfatter Hanne Højgaard Viemoses (f. 1977) tekstuddrag i udstillingen sammen med Malerisamlingens eget Caritas-billede af Lucas Cranach d.Æ. (1472-1553). Caritas er Næstekærligheden – skildret som en mor, der altid er parat til at amme:

Den danske kunstner **Gudrun Hasles** (f.1979) foto af sin gravide mave med *I have to be perfect* tatoveret på den arm, som hun beskytter maven med, er et stærkt og samtidig sårbart billede på morens kærlige ambition om at gøre det ypperste for sit barn – på at idealet lever.

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

Gudrun Hasle (f. 1979) er uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi og Det Fynske Kunstakademi med afgang i 2008. Hun udtrykker sig i både video, foto, performance, tegninger og ikke mindst broderier. Centralt for hendes virke er tekstsproget, der er blevet et særkende for hendes værker.

Et gennemgående element i Hasles værker er tekstsproget, der kendetegner hendes kunst. Hasle er ordblind, og i sine værker staver hun ordene, som hun selv oplever dem. Som læser oplever man den ordblindes kamp, når man må stave sig gennem teksterne ved at læse ordene højt for sig selv. Hasle italesætter med en ydmyg sårbarhed det ofte usagte og tabubelagte. Med nål og tråd indfanger hun såvel menneskets skrøbelighed som dets styrke, og hun belyser personlige fortællinger, følelser og drømme i en utilsløret skildring af det at være til.

Gudrun Hasle har udstillet på en lang række gruppeudstillinger og har bl.a. haft soloudstillinger hos Politikens Forhal, København (2019), Nuuk Kunstmuseum (2019), Galleri Tom Christoffersen, København (2019), Horsens Kunstmuseum (2016), Kunstmuseum Brandts, Odense (2015), Museet for Samtidskunst, Roskilde (2012) og Tranen, Gentofte (2011). Gudrun Hasle repræsenteret i samlingerne på Horsens Kunstmuseum, Statens Museum for Kunst og Det Nationale Fotomuseum.

Krass Clement Som otte-årig overnattede han hos sin tante Ebba i hendes lejlighed i Østbanegade. Når han vågnede om morgenen og trak gardinerne fra, kiggede han ud over Frihavnen, som dengang var et lukket område med gamle rangertog og færger. Lamperne, der brændte mat ind i morgendæmringen, dampen fra lokomotiverne og færgen til Malmø. Det var "sådan lidt Tarkovskij", forklarer fotografen Krass Clement, der forsøger at rydde lidt bordplads til teen og croissant'erne i lejligheden på Frederiksberg.

At der var en stærk visuel kraft og skønhed i den udsigt, fornemmede han godt som dreng, og siden skulle han komme til at bruge sit liv på at indfange og formidle steder, der indeholder noget af Frihavens fascinerende stemning af tåge, fortid og forfald.

Der er også en lidt fortidig stemning i de mørke stuer, som er fyldt med gamle plakater, kameraer og orange fotokasser på reolerne. Krass Clement henter sit første kamera, en klappkasse seks gange ni, som tante Ebba gav ham, og som han brugte til at tage billeder af sine forældre og husets kat.

"Jeg følte tidligt, at et billede kunne have noget under sin overflade. Der var en magi. Det afbillede noget og viste noget andet. Det er det, der kendetegner det gode fotografi. Det er som at høre musik, en melodi, der sætter noget igang hos dig, fordi du associerer den med noget, du har oplevet. Det var det, der var svært med min sidste bog om Roskilde Festivalen. Folk har nogle meget stærke ideer om, hvordan den festival skal opleves, som jeg ikke indfrie. Jeg var fokuseret på menneskene og på mellemrummet fremfor på musikken," siger Krass Clement med sin lidt distingverede udtale.

Hans fotografier indfanger menneskets tomhed og ensomhed og forsøget på at dække over den. Alene titlerne på hans mange bøger *Det lånte lys*, *Skygger af øjeblikke*, *Byen bag regnen* og *Ved døden* - fortæller om den mørkt stemte grundtone i hans meget eksistentielle arbejder. "Jeg har altid følt døden som noget nærværende i livet. Døden er antagonist til livet, og ophøret lurder lige, fra vi bliver født. Tingene er fragile," siger han med fransk udtale og leder efter det danske ord 'skrøbelige'.

"Der er ikke noget, der nødvendigvis varer ved. Den følelse af tab stammer nok fra min barndom. Vi boede i Paris om vinteren, i København og Sydsjælland om sommeren. Der var konstante opbrud og en følelse af at blive forladt og sat af. Nogle gange rejste mine forældre alene til andre steder i Europa, og jeg kom i pleje hos nogle lokale familier på Sydsjælland. Manden i den ene familie var barber, og i en anden familie var han bestyrer i Sparekassen, så det var et helt andet miljø end det kunstnerhjem, jeg kom fra. Jeg husker følelsen

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

af forladthed i minutterne inden bilen nåede frem, og jeg skulle sige farvel til mine forældre. Lyden af en bil, der kører væk, kan den dag i dag pludselig ramme mig stærkt og dugfriskt som en følelse af afmagt," siger Krass Clement.

På en måde er det urovækkende, at vi er den samme person hele livet med de samme følelsestræk, den samme smerte og de samme sansninger, synes han og indrømmer, at barndommens tab har traumatiseret ham. Faren var maleren Kay Christensen og i lejligheden i Paris' 6. arrondissement kom mange kunstnere og sære eksistenser. Verden uden for var 50'ernes "efterkrigstids-Paris" og et voldsomt sansebombardement, som satte dybe spor i personligheden.

"Jeg husker mest fattigdommen, den grå og snavsede storby med et kaos af liv. Det var lidt som at komme til Østen for første gang i dag og en stor kontrast til det rolige og pæne København. Der var småhandelnde med boder, mange nordafrikanere og kulcaféer med savsmuld på gulvet - Café Charbon."

"Jeg husker min skolevejs tågede morgener, hvor alt var sort, og der lugtede af pis, og vandet løb ud fra de elektriske isbiler. Livet var tæt på. Folk levede og døde på gaden, og for et barn var det et voldsomt udtryk for tilværelsens mangfoldighed, råhed og skønhed. Jeg tror, at jeg blev tidligt moden og i stand til at aflæse mine omgivelser og navigere," siger Krass Clement.

Den lange spinkle skikkelse i cowboybusker og en blå- og hvidstribet skjorte løst hængende ud over går hen og finder nogle af sine bøger ned fra reolerne.

"Bladrer man hurtigt igennem, ser man bare en masse mennesker, man ikke kender. Mine billeder fungerer kun, hvis man aflæser og inddrager sine egne erfaringer. Det, jeg skildrer, er den eksistentielle uro, jeg fornemmer i mig selv og i mine omgivelser. Den sårbarhed vi alle har, og de måder vi evner at beskytte os på. Nogle er bedre til at spille spillet end andre. Og så handler det om konflikten mellem at skulle have smør på brødet og alligevel ikke gå på kompromis," siger Krass Clement, mens han tager thehætten af og skænker ny the i kopperne.

Som 14-årig begyndte han at tage billeder af sine klassekammerater på skoleudflugter. Smukke sort-hvid billeder af dansk 50'er ungdom. Han vidste tidligt, at han ville være fotograf, og fik ikke realeksamen, før han kom i lære hos fotografen Kirsten Kyhl.

"Mit store forbillede var Jesper Høm, som lavede bøger og brugte fotografiet som personligt udtryk, men da jeg sagde det til Kirsten Kyhl, svarede hun: 'Der findes kun en Jesper Høm'. Det måtte jeg give hende ret i, men jeg var fast besluttet på at satse på en kunstnerisk linje. Jeg ville ikke ind i en vandbærerrolle og være formidler af noget andet. Jeg ville formidle min egen oplevelse af verden ligesom en forfatter eller maler," siger Krass Clement.

Først forsøgte han sig som freelancer i Paris og kom senere på Filmskolen i København sammen med Bille August. Hurtigt blev han klar over, at filmarbejdet var for tungt og for kollektivt. At tage billeder selv passede bedre hans temperament, og da han fik sin første bog udgivet tegnede karrieren sig så småt.

Det er svært at forestille sig, hvordan han formår at gå så tæt på de mennesker, han skildrer, nærmest uden at de er opmærksomme på det. Han virker meget lidt anmassende, nærmest sky og synes også, at det kræver sin mand at få billederne i kassen.

"Det kræver både en veludviklet intuition og en følsomhed og så en brutalitet. Egentligt to modsatrettede egenskaber, og mange fotografer er enten for hårde eller for bløde. Koblingen er nødvendig, hvis det skal

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

lykkes. Derudover er der et voyeuristisk element. Man er iagttageren, der står lidt uden for fællesskabet. Det har jeg nok altid været, og jeg husker det ikke som smerteligt. Jeg valgte tidligt side, og det er også en styrke, at jeg vidste, at der var noget, som var mit. Det kompenserede for min eksistentielle uro."

Rejsen er sammen med forfaldet, fortiden og skyggen et gennemgående tema i hans liv og værk, og i en del årtier efterhånden har han med stor indlevelse fortalt sine historier og ladet os kigge ind bag livet i parcelshus Danmark, irske pubber, det historiske Berlin og Moskva og det forfaldne Havana.

"Jeg søger hen et sted, hvor der er nogle klange, der bliver slået an i mit sind. Jeg er meget styret af stemninger, og når det for eksempel blev Havana, var det på grund af det slidte forfald. Jeg holder meget af tredje verdens lande, hvor tempoet er lavere, og livet leves på gaden. Når jeg har fotograferet i Havana, er det i virkeligheden min barndoms Paris, jeg indfanger."

Familie har han aldrig fået af frygt for at gentage forældrenes svigt. Fotografiet, rejserne og den kunstneriske proces med at komme ind under huden på en by eller et kvarter, tage billeder og komme hjem igen for at fremkalde har været hans liv. At det er gået godt takker han sin selvdisciplin for.

"Selv om jeg har fået dårlige anmeldelser, så har jeg vidst, at der var en kvalitet i det, jeg gjorde. Jeg er meget disciplineret, og hvis jeg ikke var det, kunne jeg lige så godt være gået til. Hvis de følsomme træk i min karakter havde fået overtaget. For jeg synes livet er vanskeligt."

Forargelsen var stor, da Krass Clement i 1990 udgav bogen Ved døden med fotografier af hans mors død fra de sidste dage i hospitalssengen, hvor hun ligger med forvrænget mund, til hun ses med snor om foden og bliver skåret op for at obduceres.

Hvordan kan man tage sådan nogle billeder? "Jeg forsøgte at give smerten form og dele min fortvivelse med andre, og det var der en vis lindring i. Vi har et meget puritansk forhold til døden, men det er vigtigt også at erkende, hvad den er. Men man kan ikke lave sådan nogle billeder uden at have et meget godt og afklaret forhold til sin mor. Men hun var ikke min mor mere. Min mor var et overordentligt levende menneske og ikke det lig, jeg fotograferede."

"Det var et felttog mod en erkendelse af tabet. Døden har ingen mening og virker uacceptabel, men det gav mig en mening at fastholde den. Jeg har udforsket det, der var, og om lidt er vi selv døde. Det er det, der er urovækkende. Jeg vil ikke sige, at jeg er bange for døden, men det er vemodigt, fordi lyset ikke er mere. Livet er kostbart, og det ville jeg vise med den bog," siger Krass Clement.

Han fyldte 60 i foråret, og det er ikke ubetinget rart, skulle han hilse at sige. "Tiden er blevet kort nu, for uanset hvad man gør, er man 80 om tyve år. Jeg har altid gjort det, jeg ville og realiseret det meste. Jeg havde måske nok en forestilling om at kunne være med til at skabe en stærkere fotografisk tradition herhjemme, som man har i Frankrig og USA, hvor fotografiet har status på linje med maleri og litteratur. Mine bøger er kommet i små oplag, så det er gået mere langsomt," siger Krass Clement.

I mørkekammeret står flere forstørrelsesapparater, en tørrepresser og en varmpresser og de fade, som filmene fremkaldes i. Han bruger stadig det tykke hvide papir, som man ellers er gået væk fra, og synes stadig det er her i laboratoriet, at magien udspiller sig, når motiverne dukker fra syrebadet.

Hvad er dit livs motiv? "Det er svært at sige. Jeg føler, at jeg slæber på en angst, som jeg også har produceret på. En form for eksistentiel uro. Jeg tror ikke, at livet har nogen mening, men med kunsten kan man prøve at indkredse de ting, som opleves væsentlige for en. Det er ligesom med forelskelsen. Den kan

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020

Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

man heller ikke forklare, men den opleves som dybt meningsfyldt. Jeg synes, at meget af tilværelsen er bundet til kærlighedsbegrebet, og kunst er i virkeligheden en kærlighedsakt med livet. "Fotografisk billedværk, der skildrer Anne-Katharinas sidste tid i hospitalssengen og hendes død, den efterfølgende obduktion, bisættelse og kremation

Alexander Tovborg er født i 1983 i København, hvor han i dag også bor og arbejder.

Han er uddannet fra Det Kgl. Danske Kunstakademi i årene 2004-2010 med studier hos Staatliche Akademie der Bildenden Künste i Karlsruhe i årene 2007-09. Han er repræsenteret af Galleri Nicolai Wallner.

Primære medier: Maleri, installation, skulptur, tegning, grafik og performance

Religiøse og mytiske symboler, fremstillet i naivistiske, forenklede former og indlejret i komplekse og farvestærke kompositioner optræder i Alexander Tovborgs værker som motiver på tværs af maleri, installation, skulptur, tegning, grafik og performance.

Tovborgs værker er portrætter af hans kone, Cæcilie Trier. Hun er malet som hun er - i øjeblikket, i sin egen verden, gravid, til stede. Der er en iboende følelse af fokuseret energi i arbejdet, der udstråler fra Trier gennem arbejdet og fylder rummet.

Kirsten Justesen

Trine Ross interview: Kirsten Justesen er kendt for at bruge sin egen krop, når hun skaber sin kunst. Og så er hun blevet betegnet som "rabiater feminist". Det første er helt logisk, det andet noget dansk vrøvl, siger hun. Nogle mennesker har øjne, der lyser. Sådan et menneske er Kirsten Justesen, for som hun sidder i sin højloftede stue, knitrer hendes blik med både et barns spillopper og en enorm erfaring.

Den gang hun vitterligt var barn, flyttede familien ofte, så hun er opvokset over hele landet. Derfor har hun ikke et sted eller en by, hvor hun for alvor føler, at hun hører til.

"Om det var hårdt? Det kan jeg jo ikke vide, for jeg har aldrig prøvet andet. Det var bare sådan, det var. Jeg har altid været den nye pige i klasse. Men fordi jeg havde mit eget rum og havde noget, jeg var god til som de andre ikke kunne, gjorde det ikke noget. Jeg fik lært at overleve i mit eget rum"

Det, Kirsten Justesen kunne og som de andre ikke var nær så gode til, var at arbejde med ler:

"Leret var så venligt ved mig, jeg kunne få det til at ligne, så da jeg var 12-13 år bestemte jeg mig for at blive billedhugger – og siden har jeg holdt snuden i sporret. Det var meget logisk, og så vidste jeg, hvad jeg skulle være, når jeg blev stor".

Men i Kirsten Justesens familie så man ikke med milde øjne på det projekt, som man ikke syntes passede sig for en pæn pige. Til gengæld var det gode tider i tresserne, hvor SU'en blev indført. Der var køkultur blandt Europas mange blaffere og de unge lyttede til "fed" musik, mens der blev lavet te til revolutionen. Verden lå for den unge generations fødder og en af dem, der var mest ivrig efter at udforske den, var Kirsten Justesen.

Hun trodsede familiens ønsker og blev optaget på først Det Fynske Kunstakademi og siden Det Jyske Kunstakademi, hvor hun fik undervisning af Knud Nellesen. Han lærte hende alt om håndværket og

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

forklarede sine studerende, at en skulptur handler om højden, bredden, dybden og det, at man kan gå hele vejen rundt om den. Og så måtte den meget gerne forestille en nøgen kvinde.

”Så var det, at jeg lavede ’Sculpture #2’, der på én gang opfyldte alle de krav og sagde: tak, hr. professor!” griner Justesen og finder billedet frem. Her ses en nøgen kvinde, kunstneren selv, der er kravlet ned i en papkasse på gulvet. Her er således både kvinde, volume og muligheden for at gå rundt om værket, samtidig med at skulpturen markerer et nybrud.

For det var jo langtfra sådan, hverken Nellemose eller den bredde offentlighed havde forestillet sig, at en skulptur kunne se ud. Mest markant er dog det skift, Justesen her introducerer i forholdet mellem objekt og subjekt, mellem den der bliver set og den der ser. Kunsthistorien er fyldt med fremstillinger af kvinder, der bliver set på af mænd, men nu er det pludselig en kvinde, der kaster blikket på sig selv.

”Og hvad er det så en kvinde ser? Kan man se på et kunstværk, at det er skabt af en kvinde?” spørger Justesen, ”Det er den slags spørgsmål, jeg lægger ud. Mest af alt spørger jeg mig selv, og det er den undersøgelse, jeg har arbejdet videre med lige siden”.

I første halvdel af 1970’erne ændredes blikket på kvinden ikke kun i kunsten, men også i samfundet som helhed. For Justesen, der nu var elev på Det Kongelige Danske Kunstakademi i København, var det en fantastisk opdagelsesrejse, der både førte til en revurdering af hendes egen og andre kvinders position, og samtidig åbnede op for en række nye tilgange til kunsten.

Der var masse af motiver, som kunne gentænkes fra en kvindelig synsvinkel og et væld af nye materialer og måder at gøre det på. Selv undersøgte Justesen blandt andet moderrollen ved først at lave en afstøbning af sin gravide mave og senere i et fotografi, hvor hendes to første børn er bundet fast til et træ.

”Jeg er blevet betegnet som ”rabiater feminist”, udelukkende fordi jeg taler om de her problemstillinger. Men jeg har jo aldrig spist nogen! Faktisk har jeg den største respekt for det andet køn. De kan ting, der får mig til at måbe. Jeg har tre sønner og fem sønnesønner – vil du lige høre mig sige som en brandbil?!”

Kirsten Justesen definerer det at være feminist, som at være særlig opmærksom på, at tale om og se ordentligt på andre kvinder og deres arbejde. Det handler hverken om at hade mænd eller fralægge sig sin egen kvindelighed: ”Jeg havde selv røde negle hele vejen gennem rødstrømpeårene, for min kvindelighed skal ingen tage fra mig, den er sgu’ det fedeste jeg har!”

Men hvordan har reaktionerne gennem årene været på, at du bruger din egen nøgne krop i dine værker? ”Der har faktisk aldrig været nogen særlig reaktion. Lige bortset fra, at folk sidder og fniser lidt, når jeg holder foredrag og så spørger, hvor længe jeg kan blive ved med det. Og så er jeg ofte blevet spurgt, hvem fotografen er. Hvilke øjne, det er, der ser mig. Men det er jo netop altid mig selv, mine øjne”.

”Jeg bruger min egen krop, fordi den har samme mål som en model fra 1800-tallet. Det er ikke en krop man kunne bruge til at sælge hverken biler eller både. I stedet er den et kunstikon, rent formmæssigt. Min personlige krop ser jeg blive tyndere og tykkere, men min kunstkrop gør altid præcis, hvad jeg siger, den skal – og så er der Photoshop for resten”.

I mere end tre årtier har Justesen kombineret denne kunstkrop med is i sine ikoniske værker, hvor kontrasten mellem det levende kød og de dybfrosne omgivelser skaber et voldsomt spændingsfelt. Men det er ikke helt let at arbejde med et materiale, der dels har det med at gå i opløsning og dels er vanvittig koldt at befinde sig i, ikke mindst når man er nøgen.

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020

Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

Her trækker Justesen på sin erfaring med at skabe scenografi, som hun sideløbende har arbejdet med siden sidst i tresserne. Som scenograf skal man gennemtænke og planlægge publikums blikretning og samtlige rekvisitters betydning, og på samme måde gennemtegner Justesen sine isværker, før hun giver sig i kast med selve udførelsen – der i sagens natur helst skal gå hurtigt.

Første gang hun viste en udstilling med titlen 'Meltingtime' var i 1980, og siden har sne, is og smeltetid spillet så central en rolle i hendes produktion, at hun i dag har fernisering på udstillingen 'Meltingtime # 17' i udstillingsstedet 'Overgaden'. Men hvad er det, ud over det rent æstetiske, der fascinerer hende ved isen?

Helt grundlæggende er der tale om en lang genforhandling af skulpturbegrebet i alle mine værker. Hvis du vil af med en skulptur, må du grave et hul og smide den derned, men så står du stadig tilbage med bunken af jord, du har gravet op. Det er ikke til at slippe af med en skulptur igen, og derfor er det så tilfredsstillende, at isen simpelthen smelter. Skulpturer kan godt være anmasende, mens isen viser vigtigheden af at tingene forsvinder"

Det betyder dog ikke, at Kirsten Justesen helt har forladt den mere håndfaste skulptur. For da teen er ved at være kold spørger jeg, hvornår det egentlig var, hun gik bort fra leret som materiale?

"Men det har jeg da aldrig gjort!" udbryder hun, næsten forfærdet, "Jeg har altid haft vådt ler liggende, men jeg kan bare ikke altid nå at gøre noget ved det. I år har jeg haft alt for travlt, men næste år skal jeg lige se, hvor fugtigt leret er. Det drømmer jeg i alle tilfælde om at gøre! For der er en del portrætter, jeg gerne vil lave..."

Kirsten Justesen er født i 1943. I 1975 tog hun afgang på Det Kongelige Danske Kunstakademi og i 1977 blev hun cand.phil. Hun har været professor på kunstakademiet i Stockholm og gæsteforsker i Jerusalem og ved Rutgers University, USA, samt afdelingsleder på Statens Teaterskole, hvor hun skabte scenografuddannelsen.

Michael Kvium Om »En køkkenscene« (1986) fortæller Michael Kvium, at billedet udsprang af en nyhed i avisen om en mor, der kvalte sin datter - præcis som mange andre af hans billeder fra dengang var en direkte reaktion på noget, han havde hørt eller set.

»Jeg var en ung mand, der reagerede voldsomt, men i dag kan jeg også se, at det egentlig var en sund reaktion på verden omkring mig«. »Det var et led i at vise den virkelighed, som man normalt ikke betragter eller vil kende, og jeg ville undersøge, hvor langt jeg kunne gå ad den vej«, forklarer han. Billedet viser også to slags engle, der iagttager den grusomme handling, nemlig de hvide, der virker chokerede, og de grønne djævelske, der snarere ser vellystne ud. I Michael Kviums opfattelse er de lige falske.

Kendetegnende for mange af hans billeder er de ensomme, forvrængede menneskekroppe med hængebryster og slaskede maver, for sådan er vi nu engang. »Vi ser i hvert fald ikke ud som vores idealer - og heller ikke som vi forestiller os. I hvert fald højst 5-10 år af vores liv. Jeg prøver bare at gengive følelsen af, hvordan det er at være menneske. Hvor står vi egentlig mentalt«, siger han.

Trine Ross Anmeldelse

Kun sjældent ser vi ind bag forventningsfacaden i værker af mandlige kunstnere, men Michael Kvium er en undtagelse med 'En køkkenscene', 1986. Sorø Kunstmuseum. Eget foto fra Nivaagaard.

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

Der er mange måder at være mor på – og ingen af dem er helt naturlig! Med værker fra adskillige århundreder, også vores eget, fortæller Nivaagaard tankevækkende historier om rollen som mor og dermed også om det at være barn, kvinde og kunstner gennem tiden.

Mange mener, at det at føde børn og derefter være mor er det mest naturlige man kan foretage sig som kvinde. Men på Nivaagaards nye udstilling står det hurtigt klart, at måden, man er mor på, har mere med kultur end natur at gøre. Og det udgangspunkt lægger op til så mange diskussioner og interessante tankerækker, at det er en sand fornøjelse.

En af de disse begynder i 1700-tallet med filosofen Jean-Jacques Rousseaus revolutionerende bud på den bedste børneopdragelse. Pludselig skal barnet ammes af sin mor og rent faktisk være et barn i udvikling, før det kan vokse sig voksent. Det er radikalt nye tanker, men betyder samtidig, at kvindens rolle defineres som værende hos barnet og i hjemmet. Og så er det kun drengebørn, der skal lære at tænke selv. Døtre har værsgo fortsat at lære, at gøre som der bliver sagt fra mandlig side.

Jens Juel: 'Portræt af grevinde Sophie Magdalena Raben med søn', 1785. Privateje. Eget foto fra Nivaagaard

De nye tanker kommer forholdsvis hurtigt til Danmark, ikke mindst via Jens Juel, som mødte Rousseau i Schweiz først i 1770'erne. Resultatet kan ses i Juels 'Portræt af Grevinde Sophie Magdalena Raben med søn' fra 1785, hvor barnet netop er blevet ammet. Se bare brystet, der kun delvis skjules af det opsnørede kjoleliv!

Sådan kunne man i 1700-tallet signalere, at man er med på de mest moderne tanker og sådan kan et maleri med over to århundreder på bagen igen indskrive sig i en aktuel debat, der handler om hvor, hvordan og hvor længe man bør amme sit barn. Altid med "naturlighed" som stærkeste argument.

Når man først har fået øjnene op for hvilken kulturel konstruktion også rollen som mor i virkeligheden er, underbygges opdagelsen i stort set samtlige værker på udstillingen, hvor mandlige kunstnere kappes om at fremvise de mest vidunderlige mødre med masser af børn på skødet og i skørterne. 'Instagram moments' kalder udstillingens kurator, Maren Bramsen, disse idylliske øjeblikke, som en ældre generation vil kende som Kodak Moments.

Det er livet set i det absolut mest flatterende lys, som nu det solskin, der falder så smukt ind i dagligstuen hos Viggo Pedersen og bader hans barn og hustru i nærmest overnaturlig lykke og harmoni – også selvom det egentlig ikke ser helt bekvemt ud, sådan som den unge mor sidder i sin store kjole på gulvet foran barnet.

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

Viggo Pedersen: 'Solskin i dagligstuen. Kunstnerens hustru og barn', 1888. Statens Museum for Kunst. Eget foto fra Nivaagaard

Skal man tro værkerne af kunstnere som Constantin Hansen, Johannes Larsen og Kai Nielsen, er der intet så yndigt, formfuldendt og selvomsluttende som en mor og hendes barn. Faktisk er motivet så på én gang almengyldigt og ophøjet, at kvinden kun sjældent benævnes ved navn, men i stedet optræder som "moder" eller "kunstnerens hustru".

Selv når Johannes Larsen i 1887 rent faktisk titulerer sin hustru og kunstnerkollega med fornavn i titlen 'Alhed ammer Puf', er der intet spor af hendes eget kunstneriske arbejde. I stedet er Alhed Larsen fremstillet i rødt og blå, som det er traditionen for den kristne Madonna.

Johannes Larsen: 'Alhed ammer Puf', 1889. Johannes Larsen Museet. Eget foto fra Nivaagaard

Det er selvfølgelig ikke helt retfærdigt at se på tidligere tiders kønsroller med nutidens øjne, men man skal samtidig ikke være blind for, at det (blandt andet) er her i kunsten vi finder vores forbilleder. Derfor er det heller ikke kun for fuldstændighedens skyld, at også de kvindelige kunstnere skal frem i lyset. Og når det handler om rollen som mor, har flere af dem desuden en noget mere facetteret tilgang til motivet, end tilfældet er blandt deres mandlige kolleger.

Det ser man humoristisk og skarpt udfoldet hos Kirsten Justesen, som i 1976 fotograferer sig selv iscenesat som husmor med papillotter i håret, smøg i hånden og støvsugerne liggende for fødderne. Men også med vilde børn på bordet og midt i læsning om klassekampen, som også er værkets titel.

Kirsten Justesen: 'Klassekampen', 1976 (2009). Statens Museum for Kunst. © Kirsten Justesen/VISDA

Rollen som mor (og som kvinde) er i forandring og man kan kombinere fortidens og fremtidens elementer som man har lyst. Hvis man altså tør.

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

De mindre stuerene og måske direkte taburiserede aspekter af forholdet mellem mor og søn griber Katja Bjørn frygtløst fat i med sit ætsende ærlige værk 'Mummy's Desire', hvor en video er indbygget i en kommodeskuffe. Her ligger dregebarnet så, præcis som mor ønsker det: Som en barnebonsai pakket ind i vat og gemt væk fra verden.

Katja Bjørn: 'Mummy's Desire', 2008. Eget foto fra Nivaagaard

På flere fronter lægger Nivaagaards udstilling sig i smuk forlængelse af en række andre aktuelle udstillinger.

Også på Nivaagaard er der eksempler på kunstnere, som enten er eller har været skammeligt overset, udelukkende på grund af deres køn. Der er med andre ord nok at tage fat på for os kunsthistorikere.

Men mest markant handler 'Historier om mødre' om, at det netop er historier, konstruktioner, vi her har at gøre med. At den moderrolle, og dermed også kvinderolle, som vi ofte opfatter som naturgiven, i virkeligheden er en kulturel konstruktion. Og det er jo en god nyhed. For kultur kan man, trods alt, ændre, hvis man vil, hvorimod naturen er en endnu mindre medgørlig modstander.

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

DANH VO PRÆSENTERER er indledningen til et flerårigt samarbejde med den dansk-vietnamesiske kunstner, der voksede op i Nivå og i dag har hele verden som sin scene. Med udstillingsrækken **DANH VO PRÆSENTERER** vil Vo de kommende år vise yndlingskunstnere fra sin egen kunstsamling i Malerisamlingens omgivelser.

Danh Vos første udstilling på Malerisamlingen præsenterer værker fra hans samling af kunstnere som Felix Gonzalez-Torres, Sister Corita Kent og Nancy Spero, der alle har stor betydning for Danh Vos egen kunst. Vi kommer tæt på Vos arbejdsmetode og tankegang, når han sammenstiller de nøje udvalgte værker i en installation, hvor de låner betydning af hinanden og tilsammen danner et værk af Danh Vo selv. Religiøsitet, lidelse og selve det 'at samle' er temaer i udstillingen, der relaterer sig til museets egen malerisamling, som indeholder flere religiøse mesterværker med motiver fra renæssance, barok og dansk guldalder.

Danh Vo og Nivaagaards Malerisamling

Med udstillingsrækken **DANH VO PRÆSENTERER** indgår Nivaagaards Malerisamling i et nyt spændende samarbejde med den internationale stjernekunstner Danh Vo. Som barn flygtede Vo med sin familie fra Vietnam – og endte i Nivå, hvor han voksede op. Han besøgte Nivaagaards Malerisamling med skolen. Siden har han indtaget den kunstneriske verdensscene og blandt andet repræsenteret Danmark på Venedig Biennalen og vist en stor separatudstilling på Guggenheim Museum i New York. Han bor i dag i både Mexico og Berlin og har netop åbnet en stor solo-udstilling i Japan på The National Museum of Art i Osaka.

Nu vender Danh Vo tilbage til Nivå for at præsentere nogle af de internationale yndlingskunstnere, som indgår i hans kunstsamling, omgivet af Malerisamlingens klassiske værker. Museets grundlægger, godsejer, fabrikant og politiker Johannes Hage, var en ivrig samler af europæisk kunst og donerede i 1908 sin malerisamling i Nivå til offentligheden. Siden da er samlingen vokset og består i dag af mere end 230 værker fordelt over 500 års kunsthistorie med markante kunstværker fra italiensk renæssance, nederlandsk barok og dansk guldalder.

Kunstneren Danh Vo Danh Vos kunstværker refererer ofte til hans egen historie som vietnamesisk bådflygtning, som han væver sammen med den kollektive verdenshistorie. Vo og hans familie flygtede i 1979 på en hjemmebygget båd og blev samlet op af et dansk Mærsk-skib. Efter ophold i en flygtningelejr i Singapore fik de i 1980 asyl i Danmark. Familien boede herefter flere år i Nivå, hvor Danh Vo gik i den lokale folkeskole, indtil han blev smidt ud af 8. klasse. Han blev siden uddannet fra Det kgl. Danske Kunstakademi (1998-2002) og Städelschule i Frankfurt (2002-2005).

Vos kunst kredser ofte om, hvordan et menneskes løbebane og identitet skabes af store kulturelle og politiske forhold udenfor individets påvirkningskraft. Hans værker har tit en arkæologisk og kulturhistorisk karakter, i form af fundne genstande og spor fra fortiden, der er knyttet til store historiske eller små personlige begivenheder.

Danh Vos første udstilling på Malerisamlingen præsenterer værker fra hans samling af kunstnere som Felix Gonzalez-Torres, Sister Corita Kent og Nancy Spero, der alle har stor betydning for Danh Vos egen kunst. Vi kommer tæt på Vos arbejdsmetode og tankegang, når han sammenstiller de nøje udvalgte værker i en installation, hvor de låner betydning af hinanden og tilsammen danner et værk af Danh Vo selv. Religiøsitet, lidelse og selve det 'at samle' er temaer i udstillingen, der relaterer sig til museets egen malerisamling, som indeholder flere religiøse mesterværker med motiver fra renæssance, barok og dansk guldalder.

Berlingske ☆☆☆☆☆ "... »Danh Vo Præsenterer« er kort sagt både sluttet og uendelig. Den er uudgrundelig på den fede måde, og man tager tur efter langsom tur rundt i den lille udstilling og glæder sig

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

allerede til den næste præsentation i serien. Planen er nemlig, at Vo og hans kunst vil komme tilbage til Nivå næste år.”

Politiken ♡♡♡♡♡: “For Vo har det at skabe en udstilling – selve det, at sammenstille værker og objekter i et rum – altid været en central del af hans kunst. Det er hans værk: at skabe næsten spirituelle, historiske og politiske forbindelser mellem objekter. Udstillingen på Nivaagård er fuld af sådanne forbindelser – tydeligst mellem det katolske billede (ikonet i kirken og repræsentationen af det guddommelige) og begæret efter at overskride kroppen, som det kun lader sig gøre i det erotiske, i det kunstneriske eller det spirituelle. Det menneskelige begær og ikke mindst dets smerte snor sig rundt om udstillingens kunstværker og finder sig et spejl i historien om aids-epidemien. Det er smukt og subtilt fortalt i en udstilling, som næsten er at betragte som et kunstværk i og for sig selv.” Læs anmeldelsen her (for abonnenter).

Kristeligt Dagblad ☆☆☆☆☆: “Samtidskunstneren Danh Vo, der er katolsk opdraget og som barn kom til Nivå som flygtning, har indtaget Nivaagaards hjerterum på smukkeste vis med kunst fra sin egen samling”.

Danh Vos kunstværker refererer ofte til hans egen historie som vietnamesisk bådflygtning, som han væver sammen med den kollektive verdenshistorie. Vo og hans familie flygtede i 1979 på en hjemmebygget båd og blev samlet op af et dansk Mærsk-skib. Efter ophold i en flygtningelejr i Singapore fik de i 1980 asyl i Danmark. Familien boede herefter flere år i Nivå, hvor Danh Vo gik i den lokale folkeskole, indtil han blev smidt ud af 8. klasse. Han blev siden uddannet fra Det kgl. Danske Kunstakademi (1998-2002) og Städelschule i Frankfurt (2002-2005).

Vos kunst kredser ofte om, hvordan et menneskes løbebane og identitet skabes af store kulturelle og politiske forhold udenfor individets påvirkningskraft. Hans værker har tit en arkæologisk og kulturhistorisk karakter, i form af fundne genstande og spor fra fortiden, der er knyttet til store historiske eller små personlige begivenheder.

Samarbejdet mellem Vo og Nivaagaards Malerisamling ligger i umiddelbar forlængelse af hans kunstneriske praksis, hvor hans egen biografi spiller en central rolle. Derudover afspejler Danh Vos første udstilling på Malerisamlingen et andet centralt element i hans kunstneriske praksis; nemlig hans intime relation til andre kunstners værker, som han ofte inddrager og konceptuelt arbejder videre med. Udstillingen samler en håndfuld kontroversielle, poetiske, formelt nybrydende og kritiske værker fra hans samling af kunstnere som Felix Gonzalez-Torres, Sister Corita Kent og Nancy Spero, som alle har stor betydning for Danh Vos egen kunst. I udstillingen indgår også lån af enkelte værker af kunstnere, som Danh Vo har et nært forhold til.

<https://www.nivaagaard.dk/forside/danh-vo-praesenterer/>

Sister Mary Corita Kent (1918–1986) var en amerikansk, romersk-katolsk nonne, som lavede popkunst. Hun blev født ind i en irsk katolsk familie i Iowa og gik ind i nonneordenen Sisters of the Immaculate Heart og dens kloster i Los Angeles som 18-årig.

Det var en radikal nonneorden, som med aktivisme arbejdede benhårdt for social forbedring, men også med kunst. Corita Kent arbejdede med serigrافي og silketryk i farverige print med ord som grafiske elementer med inspiration fra samtidens skilte og reklameæstetik.

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 **Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer**

Det var ægte popkunst med social og spirituel indflydelse. Politisk pop, som blandt andet modstand mod Vietnamkrigen.

Politiken KUNSTANMELDELSE 'Danh Vo præsenterer' Félix González-Torres, Sister Corita Kent, Nancy Spero, Martin Wong, Carol Rama, Peter Hujar, David Wojnarowicz m.fl. Nivaagaards Malerisamling.

På Nivaagaard hænger værket 'Power Up' fra 1965 printet på fire ark papir i hver sin ramme hængt smukt og lidt forskudt fra hinanden, så de danner ordene i titlen med stærke dybe farver.

Jeg kan ikke lade være med at tænke over, hvordan udtrykket 'Power Up' er en forløber for det senere 'Act Up', navnet på den vigtige græsrodsbevægelse, der fra 1987 har arbejdet for at bringe en ende på aids-epidemien.

Den katolske kirkes røvbseværlige forhold til homoseksualitet, kondomer og den seksuelle akt, som overskrider ideen om reproduktion, er så interessant og saftigt materiale og drypper fra et værk som 'Power Up'. I hvert fald når det som her indgår i Danh Vos særlige udstillingsprojekt på Nivaagård.

Vo har lavet en deal med det lille luksuseum i Nordsjælland om, at han under titlen 'Danh Vo præsenterer' i de kommende år vil vise sine yndlingskunstnere fra sin egen kunstsamling midt i malerisamlingen. I denne første præsentation foregår det i et enkelt smukt og centralt, næsten sakralt rum. Afgrænset som et lille ekstra og hyperintense wonderkammer inde i det allerede fortættede museum. Vo selv er vokset op i Nivå. Der er altid i Vos arbejde historiske og biografiske forbindelser på tværs af personlige, kunsthistoriske og verdenspolitiske begivenheder. Også her.

Stiv pik og Skipper Skræk - På et lille bord står en træfigur af Madonna med kristusbarnet af en ukendt kunstner fra Sydtykland. Den er fra 1600-tallet og har mistet sin ene hånd. Til gengæld har Vo placeret en blomst bag figuren – en tallerkensmækker, som slynger sig snerleagtigt op ad og rundt om figuren. En trækile er skubbet under den for at stabilisere.

På væggen hænger maleriet 'Untitled (Popeye)' af den amerikansk-kinesiske queerkunstner Martin Wong. Motivet: den nederste del af en mands mave med en stiv pik og en tatovering af Skipper Skræk. Wong døde af en aids-relateret sygdom i 1999. Heldigvis overskrider projektet det rent biografiske og masturbatoriske i fremvisningen af det private wonderkammer

Det samme slog den cubanskfødte kunstner Félix González-Torres ihjel i 1996. I udstillingen hænger hans værk 'Untitled (Last Night)' fra 1993, en lyskæde med 24 elpærer. Og langs rummets øverste kant løber et tekstværk – også af González-Torres – et portræt i form af poetiske årstalsnedslag med kun antydningen af begivenheder, der tegner den portrætteredes liv, kunstneren Julie Aults.

(Julie Ault (født 1957) er en amerikansk kunstner, kurator og redaktør, der var medstifter af Group Material, et kunstneres samarbejde fra New York, der har produceret over halvtreds udstillinger og offentlige projekter, der udforsker forholdet mellem politik og æstetik. Hun blev tildelt en MacArthur Fellows Program-tilskud, ofte benævnt en MacArthur Genius Grant, i 2018 som anerkendelse for sine præstationer "omdefinerede kunstens og kunstnerens rolle ved at smelte kunstnerisk, kuratorisk, arkiv, redaktionel og aktivistisk praksis til en ny form for kulturel produktion. "

Som kunstner arbejder Ault både individuelt og i samarbejde med kunstneren Martin Beck for deres kontekstuelle forskningsprojekter. Deres metode kan betragtes som en udvidet form for kulturel praksis, der stammer fra en generel interesse i bevarelse og præsentation af viden og kultur. Det sætter

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

spørgsmålstegn ved de måder, kulturelle økonomier præsenterer sig på, de betingede ændringer, de gennemgår, og i hvilket omfang de initierer et potentielt skridt. Det er spørgsmål som: Hvordan præsenterer historien og fortiden nutidens image? Hvilke aspekter af kulturel praksis holdes (bevidst) i skyggen af officiel historiografi, og hvorfor?

For nylig har Ault redigeret flere bøger om kunst og kunstnere med et specifikt fokus på kunstscenen i New York City i 1980'erne og 1990'erne. Hendes seneste bøger inkluderer en monografi, hun redigerede om værket af Felix Gonzalez-Torres og en større publikation om søster Coritas kunst, som fik en omfattende gennemgang på gruppebloggen Design Observer. I 2018 blev en samling af hendes skrivning udgivet som *In Parts: Writings of Julie Ault*. Julie Ault earned a B.A. from Hunter College of the City University of New York in 1995, and a Ph.D. from the Malmö Art Academy of Lund University in 2011.

Hun har undervist på École Supérieure d'Art Visuel i Genève, UCLA, Rhode Island School of Design, CalArts, Bard Center for Curatorial Studies and Art in Contemporary Culture, Malmö Art Academy ved Lund University og Cooper Union. I 2006–07 underviste hun på Jyllands Kunstakademi i Århus, Danmark ved hjælp af DIVA, det danske International Visual Art Exchange Program.

Ault giftede sig med fotografen Andres Serrano i december 1980. De blev skilt på et ukendt tidspunkt; Serrano omtalte Ault som sin "første kone" i et interview i 2012, hvor han nævnte sin nuværende kone Irina Movmyga. Ault blev født i Boston, MA. Hun bor og arbejder i øjeblikket i New York, NY og Joshua Tree, CA.)

To ikoniske fotografier af henholdsvis Peter Hujar 'Candy Darling on her Deathbed' (1973) og David Wojnarowicz 'Untitled (Buffalos)' (1988/89) fortsætter den fortælling om aids, der løber som en tråd igennem udstillingen.

(Candy Darling på hendes dødsleje 1973 er en af en gruppe af sort / hvide portrætfotografier i Tates samling af den amerikanske fotograf **Peter Hujar** (se Tate P82408 – P82412). Candy Darling var en af de transgender superstjerner, der blev berømt af den amerikanske popkunstner Andy Warhol (1928–1987) i New York i begyndelsen af 1970'erne. Hun optrådte i en række af Warhols film, såsom *Flesh* 1968 og *Women in Revolt* 1971, og inspirerede også berømt sangeren Lou Reeds hit *Walk on the Wild Side* (1972). Hujars portræt af Candy viser hende i en hospitals seng, omgivet af blomster, kort før hun døde af kræft i en alder af niogtyve. En enkelt rose ligger på sengen ved siden af hinanden, og Candy antager en vampish pose med hendes ansigt stærkt sminket. Hujar skrev senere om fotoshooten, at Candy 'spillede hver dødsscene fra hver film' (citeret i Peter Schjeldahl, 'The Bohemian Rhapsody of Peter Hujar', *The New Yorker*, 5. februar 2018, <https://www.newyorker.com/magazine/2018/02/05/the-bohemian-rhapsody-of-peter-hujar>

Hujar var en velkendt skikkelse i den kulturelle verden i New York centrum i 1970'erne og 1980'erne og var involveret i forskellige scener som billedkunst, punkmusik, performance og politisk aktivisme. Han døde i 1987 af en AIDS-relateret sygdom, ligesom så mange af hans samtids. Hans intime og uformelt iscenesatte portrætter af berømte kunstnere og forfattere såvel som af mange anonyme New Yorkere forbliver som et dokument af de cirkler, han flyttede ind på et kritisk tidspunkt i New Yorks modkultur. Hujar udførte også en fotografisk undersøgelse af de mumificerede figurer i de gamle katakomber i den sicilianske hovedstad Palermo, og en række af disse blev offentliggjort med et forord af den amerikanske forfatter Susan Sontag sammen med et udvalg af hans New York-fotografier i sin bog *Portrætter i liv og død* i 1976.

Dette tryk er et postumt ejendomsprint lavet af Hujars ven og protégé Gary Schneider i en udgave på ti, hvoraf dette er nummer fem. Hujar betroede noget af sit tryk til Schneider i løbet af sin levetid og godkendte konceptet med postume udgaver, så længe Schneider gjorde det. Wojnarowicz var aktivist,

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

performer, filmskaber, musiker og tog et billede af faldende bøfler fra et diorama på naturhistorisk museum i Washington, D.C.

David Wojnarowicz's Untitled (Buffalo) er et af kunstnerens mest kendte værker og måske et af de mest hjemstøgtede kunstneriske svar på AIDS-krisen i 1980'erne. Værket skildrer en flok bøfler, der falder ned fra en klippe til deres død. Kunstneren giver meget lidt sammenhæng for, hvorfor og hvordan skabningerne kom derhen. Arbejdet er i virkeligheden et fotografi af en diorama fra et museum i Washington, DC, der skildrer en tidlig indiansk jagtteknik. Gennem tilegnelse af dette grafiske billede fremkalder kunstneren følelser af undergang og håbløshed, hvilket gør arbejdet ekstremt kraftfuldt og provokerende. Wojnarowicz's image er lavet i kølvandet på kunstnerens hiv-positive diagnose og trækker en parallel mellem AIDS-krisen og masseslagtingen af bøffel i Amerika i det nittende århundrede og minder seerne om forsømmelsen og marginaliseringen, der karakteriserede hiv / aids-politikken ved tiden.

Begyndende i slutningen af 1970'erne skabte David Wojnarowicz (1954-1992) sine værker, der spænder over fotografering, maleri, musik, film, skulptur, skrivning og aktivisme. Stort set selv lært kom han frem i New York i 1980'erne, en periode præget af kreativ energi, økonomisk usikkerhed og dybe kulturelle ændringer. Krydsende bevægelser - graffiti, konceptuel fotografering, performance og neoekspressionistisk maleri - gjorde New York til et laboratorium for innovation. Wojnarowicz nægtede en signaturstil og vedtog en bred vifte af teknikker med en holdning af radikal mulighed. Mistroisk over arvede strukturer - en følelse forstærket af genoplivningen af konservativ politik - varierede han sit repertoire for bedre at infiltrere den fremherskende kultur.

Wojnarowicz så outsideren som sit sande emne. Queer og senere diagnosticeret som hiv-positiv blev han en lidenskabelig fortæller for mennesker med aids, da et utænkeligt antal venner, elskere og fremmede døde på grund af regeringens passivitet. Wojnarowicz' arbejde dokumenterer og belyser en desperat periode i amerikansk historie: AIDS-krisen og kulturkrig i slutningen af 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne. Men hans retmæssige sted er også blandt de rasende og hjemstøgtede ikonoklastiske stemmer, fra Walt Whitman til William S. Burroughs, der udforsker amerikanske myter, deres fortsættelse, deres konsekvenser og deres vold. Ligesom deres arbejder hans arbejde direkte med de tidløse emner sex, spiritualitet, kærlighed og tab. Wojnarowicz, som var syvogtredive år, da han døde af AIDS-relaterede komplikationer, skrev: "At gøre det private til noget offentligt er en handling, der har fantastiske konsekvenser." (Tekst fra Whitney Museum of American Art)

Et billede, som over tid er blevet et af kunsthistoriens mest væsentlige symboler for den grad af voldsomt svigt, som den amerikanske højrefløj, med præsident Ronald Reagan i spidsen, forvaltede aids-krisen med – et symbol på den amerikanske drøms fuldstændige sammenbrud.

Sister Corita Kents værk 'Power Up' er fantastisk popkunst med en aktivistisk og politisk sensibilitet. Hun demonstrerede i sin kunst og i sit liv blandt andet mod Vietnamkrigen.

Kent, en nonne, der er kendt som søster Corita, var en meget indflydelsesrig kunstner, pædagog, teoretiker og aktivist, der fik international berømmelse i 1960'erne for sine livlige, revolutionerende screenprints. Hun voksede op i Los Angeles og sluttede sig efter gymnasiet til Sisters of the Immaculate Heart of Mary. Hun begyndte screenprinting i 1950'erne og havde i 1960'erne omfavnet L.A.'s kaotiske bybillede som inspirationskilde og omdannet det verdslige til inspirerende og ofte undergravende budskaber om håb og social retfærdighed. En kritiker skrev engang: "Hendes mission ser ud til at være at overraske os til at vågne op af glæde."

Kent brugte overraskelseselementet til at vække sit publikum til spørgsmål om social retfærdighed, især verdenssult. Temaet mad og næring løber igennem meget af hendes arbejde, inklusive hendes 1965-serie

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

"Power Up", som tilpasser sloganet om Richfield Oil benzin i kombination med mindre tekster fra en prædiken om åndelig opfyldelse af aktivistpræst Dan Berrigan.

Marcel Duchamp L.H.O.O.Q. rasée (shaved) 1965 Færdig fotografisk gengivelse i farver af Mona Lisa (spillekort), monteret på vævet papir (som udstedt) med fulde margener,

underskrevet og kommenteret 'rasée' med blæk, fra udgaven på cirka 100, udarbejdet af Duchamp til middagen den 13. januar 1965 i anledning af forhåndsvisning af Ikke set og / eller mindre set af / af Marcel Duchamp / Rose Sélavy : Mary Sisler Collection, Cordier & Ekstrom, New York, 14. januar - 13. februar 1965

Marcel Duchamp, 1887-1968, fransk billedkunstner og kunstteoretiker, en af de mest banebrydende og kontroversielle skikkelser i 1900-tallets kunst.

I Marcel Duchamps tidlige malerier ses kubistiske træk forenet med bevægelsens dynamik, fx i Nøgen figur, der går ned ad en trappe (1911, Museum of Art, Philadelphia), der i en større version fra 1912 blev en skandalesucces på udstillingen Armory Show i New York 1913.

Marcel Duchamp var 1911 medstifter af gruppen La Section d'Or sammen med Robert Delaunay, Fernand Léger, Francis Picabia og med sine brødre Raymond Duchamp-Villon og Jacques Villon.

Han opholdt sig 1915-18 i New York sammen med Picabia; de to repræsenterede 1919-20 i Paris dadaismen. Et hovedværk fra denne periode er bearbejdningen af Leonardo da Vincis Mona Lisa, som respektløst blev forsynet med overskæg og bogstaverne L.H.O.O.Q. (udtalt på fransk: Elle a chaud au cul 'Hun har en varm røv').

Marcel Duchamps hovedværk, Bruden klædt nøgen af sine ungarke, endog (1915-23, Museum of Art, Philadelphia), kaldet Det store glas, består af glasplader, oliemaling og bly; et indblik i dette værks erotiske undertoner giver Den grønne æske (1934), der indeholder notater, skitser m.m. I 1942 fulgte endnu en kuffertæske med en samling af Duchamps vigtigste værker i miniformat, det transportable museum.

Begrebet readymade opstod som betegnelse for værker som Cykelhjul (1913), Flasketørrestativ (1914) og pissoirkummen Fontæne (1917), hvormed Duchamp lagde grunden til den omdefinering af kunstnerrollen og kunstbegrebet, som har fundet sted i 1900-t. En readymade er en masseproduceret brugsgenstand, der forvandles fra nyttegenstand til kunstgenstand gennem udvælgelsen og ved placeringen inden for kunstens rammer og med kunstens kendetegn: signatur og sokkel i et udstillingsrum.

Denne vægtning af det idé-mæssige rummede kimen til 1960'ernes konceptkunst, nyrealisme og Fluxus, som Duchamp fik stor betydning for. Marcel Duchamp trak sig i 1923 tilbage fra kunstscenen for at hellige sig skakspillet. Han bevarede dog kontakten til kunstverdenen, bl.a. ved sine fantasifulde iscenesættelser af de store surrealistudstillinger, ligesom han i al hemmelighed arbejdede på installationen Etant donnés ('Det givne') i årevis; den findes som flere af hans værker på Philadelphia Museum of Art i USA.

Isamu Noguchi var en af det 20. århundredes vigtigste og mest anerkendte billedhuggere og designere. Påvirket af hans mentor, den rumænske billedhugger Constantin Brancusi, og af de abstrakte former for Jean Arp og japanske zenhaver, fik Noguchi anerkendelse i 1946, da hans biomorfe sammenhængende stensculpturer blev inkluderet i "14 amerikanere" på Museum of Modern Art. Ved at integrere japansk æstetik med vestlig modernisme forfulgte han en levetid på kunstneriske eksperimenter, der overskred grænserne for kunst, design, teater og arkitektur. Han bragte sin tro på, at skulptur skulle forme rummet til

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

ikoniske designgenstande såsom hans serie af "Akari Light Sculptures", hængende eller fritstående Shoji-papir, bambus og trådlamper med en ren, støbt æstetik. Hans ikoniske sofabord, en blødt hjørnet, trekantet glasplade over buede, asymmetriske træstøtter, drev et vellykket partnerskab med den modernistiske designproducent Herman Miller. Han samarbejdede også om scenografi med dansere / koreografer Martha Graham, Merce Cunningham, Erick Hawkins og George Balanchine og komponisten John Cage.

2.2.1861 af Danh Vo, er en kopi af det sidste brev fra Saint Théophane Vénard til sin far, før han blev halshugget. Det er håndskrevet af Phung Vo (far til Danh Vo). Antallet af kopier forbliver ubegrænset indtil Phung Vos død. Hver håndskrevet tekst ankommer i en konvolut og sendes med post af Phung Vo direkte til køberen, hvis adresse som modtager arkiveres af Phung Vo.

Martin Wong (11. juli 1946 - 12. august 1999) var en kinesisk-amerikansk maler i slutningen af det tyvende århundrede. Hans arbejde er blevet beskrevet som en omhyggelig blanding af social realisme og visionære kunststil. Wongs malerier udforskede ofte flere etniske og racemæssige identiteter, tværkulturelle elementer, flersprogethed og fejrede hans queer seksualitet.

Felix Gonzalez-Torres, 1957-1996, cubansk-amerikansk billedkunstner; uddannet i New York. Gonzalez-Torres arbejdede med installationer, objekter og readymades, ligesom han bl.a. har lavet billboards i byrummet. Hans værker har ofte et konceptuelt udgangspunkt og kan være på en gang poetiske og politisk pågående, gerne præget af et homoerotisk perspektiv som fx *Untitled (Go-Go Dancing Platform)* (1991). Karakteristisk er også hans måde at åbne værket for beskuerens deltagelse som i *Untitled (Placebo)* (1991), hvor man kan tage et eller flere bolcher fra en kæmpestor dyng på gulvet

I 1990'erne komponerede Félix González-Torres en række værker ved hjælp af lyskilder og perleformede gardiner, der kombinerede stor formel enkelhed med kraftigt følelsesladet og poetisk udtryk. Dette var stykker, der kunne vises i forskellige konfigurationer, og ejeren af værket kunne vælge, om han skulle erstatte pærer, der blev smeltet under udstillingen eller ej. González-Torres beskæftigede sig konstant med sociale og politiske årsager, og kampen mod hiv / aids, der først blev kontraheret af sin partner og senere af sig selv, markerede denne cubanske kunstners arbejde, der gjorde sine installationer til metaforer af livets skrøbelighed og skønhed.

González-Torres brugte enkle materialer, der findes i hverdagen, såsom papir, slik, puslespil og lysstreng. Ved hjælp af et æstetisk sprog påvirket af minimalisme og konceptuel kunst gennemsyrede han de formelle kvaliteter af sine materialer med intens følelse og slående selvbiografisk og metaforisk fortælling. Poesi og melankoli er altid til stede i værker, der ligesom hans installationer af pærer ofte fremkalder tidens forløb. Temaerne for hans lysinstallationer er tab og regenerering, kærlighed og livets uundgåeligt flygtige natur.

Peter Hujar var Wojnarowicz' elsker og mentor og døde af aids i 1987, det samme år Wojnarowicz fandt ud af, at han også var smittet med hiv. Hujars foto viser divaen Candy Darling, en af Andy Warhols superstjerner, på sit dødsleje, hvor hun efter eget udsagn kede sig ihjel. Man kunne spørge til, hvad en udstilling med værker fra Danh Vos private samling har med noget at gøre. Om den ikke blot er ren blær' og blot en fremvisning af, at den utroligt gode kunstner, som Vo jo er, også er en god kunstsamler.

Eller, man kunne hævde, at udstillingen tværtimod er en generøs fremvisning af, hvilke værker der har formet Vo som kunstner. At havde det ikke været for Félix González-Torres, havde der ikke været nogen Danh Vo, hvilket nok ikke er helt usandt.

Udstillingen er et værk

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

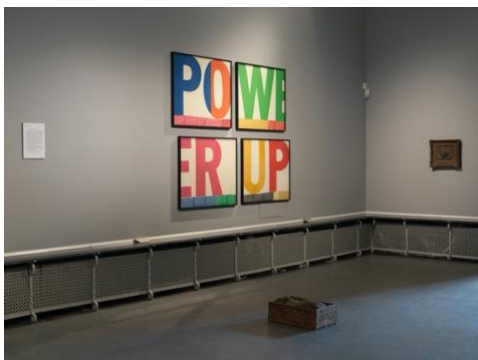
Men heldigvis overskrider projektet det rent biografiske og masturbatoriske i fremvisningen af det private wunderkammer. For Vo har det at skabe en udstilling – selve det, at sammenstille værker og objekter i et rum – altid været en central del af hans kunst.

Det er hans værk: at skabe næsten spirituelle, historiske og politiske forbindelser mellem objekter. Udstillingen på Nivaagård er fuld af sådanne forbindelser – tydeligst mellem det katolske billede (ikonet i kirken og repræsentationen af det guddommelige) og begæret efter at overskride kroppen, som det kun lader sig gøre i det erotiske, i det kunstneriske eller det spirituelle. Det menneskelige begær og ikke mindst dets smerte snor sig rundt om udstillingens kunstværker og finder sig et spejl i historien om aids-epidemien.

Det er smukt og subtilt fortalt i en udstilling, som næsten er at betragte som et kunstværk i og for sig selv.

Danh Vo præsenterer en verden af subtile og overraskende forbindelser

Lille men meget interessant udstilling af den dansk-vietnamesiske verdenskunstner på Nivaagaard.

Søster Corita Kents »Power Up« i samspil med Vo seniors automat-kalligrafering af den franske munk Vénards afskedsbrev til sin far. På gulvet ses torsoen af en middelalderlig Kristus-figur monteret i en mælkekeks fra Nestlé.

»En lille, mere udsøgt Samling er for Mange en Glæde at besøge, medens Besøg i et stort Musæum virker overvældende og trættende.« Sådan skrev Nivaagaards grundlægger, Johannes Hage, i 1908, og de samme ord kunne være mottoet for den virkelig fremragende udstilling »Danh Vo Præsenterer«, som vises helt frem til december på det fine lille museum i Nordsjælland.

På udstillingen viser Vo både egne værker og kunst fra sin private samling. »Der er to kunstsamlere fra Nivå,« som han siger. Vo har i hele sin karriere været en ivrig tingfinder, og som med alle Vos udstillinger er »Danh Vo Præsenterer« da også meget mere end blot en præsentation af nogle værker, han synes om. Udstillingen bliver til et værk i sig selv – et Vo-værk – og bliver dermed på metaplanet et eksempel på, hvordan Danh Vos meget flygtige, men resonansrige kunst bliver til og fungerer.

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer

Danh Vo tilhører i dag den lille elite af omrejsende superkunstnere. Godt gået af et bøllefrø fra Nivå.

Historien om Danh (udtales næsten Jan) Vos vej til Danmark og ind i kunsten har været fortalt mange gange: I 1979, da Danh selv var fire år gammel, flygtede hans katolske familie fra det besejrede Sydvietnam i en hjemmebygget båd. De håbede at komme til Australien, men blev samlet op af et Mærsk-skib og endte således i Danmark, hvor de efter kort tid blev placeret i Nivå, »på den forkerte side af kystbanen«, som Vo siger. Familien drev forskellige grill- og kaffebarer, Danh gik i skole med de lokale rødder og blev selv til en vis grad en af dem.

Opfordret af en lærer i gymnasiet søgte han ind på Kunstakademiet som maler. Han kom ind i fjerde forsøg, men fandt hurtigt ud af, at maleriet slet ikke var ham. Hans professor, Peter Bonde, mente ligefrem, at han aldrig burde forsøge at male igen. Med den besked – og Peter Bondes ord på skrift – drog Danh Vo i stedet til Städel-akademiet i Frankfurt og uddannede sig til moderne konceptkunstner, og som sådan har han haft så stor succes, at han nu tilhører den lille internationale, omrejsende kunstelite, der udstiller på Guggenheim i New York den

ene dag, på White Cube i London den næste og i øvrigt har boliger – lækre boliger – i mange lande. Det er meget godt gået af et bøllefrø fra Nivå og i sig selv en god historie.

Udgrundelig på den fede måde

Når hans turbulente baggrund nævnes så ekstensivt her, er det, fordi Vo i sin kunst konstant trækker på sin egen historie og baggrund. Hans værker er på en måde immaterielle, for de er stort set uforståelige uden en baggrundsforklaring, men når man accepterer den præmis og går med på legen, er der meget at hente, for hans ideer er interessante nok, og hans evne til at få forskellige objekter eller forskellige værker til at tale sammen er helt på linje med de bedste *objets trouvés*-kunstnere som Rauschenberg eller Duchamp for den sags skyld.

Berømt er for eksempel projektet, hvor Vo har fået sin far til at kalligrafere ordlyden af et afskedsbrev, den franske Vietnam-missionær Vénard i 1861 skrev til sin far. Vénard var blevet dømt til døden for at missionere i Vietnam, og ironien i projektet er, at Vos familie er katolikker, og at de franske koloniherrer tvangsalfabetiserede det vietnamesiske sprog. Danhs katolske far skriver altså de nydeligste latinske bogstaver, men forstår ikke fransk, så han har ingen anelse om, hvad det er, han skriver. Den idé alene er jo stor kunst, men Danh Vo har så tilføjet det element, at alle kan købe en kalligrafi. I øjeblikket har faderen skrevet over 1.600 af dem, og planen er, at han fortsætter, så længe han lever, og så længe der er bestillinger. Toppen af metapyramiden er, at Danh Vo selv som barn havde et meget dårligt forhold til sin far, så hele projektet summer af spejlinger og forbindelser, man kun får med, hvis man kender baggrunden for det lille hvide stykke brevpapir med den nydelige blå skrift på.

4 Highlights Nivaagaard Malerisamling Efterår 2020 **Historier om mødre + Dahn Vo Præsenterer**

»Koblingerne, spejlingerne og forbindelserne mellem værkerne indbyrdes og mellem værkerne og rummet drejer sig alle om åndelighed, længsel, magt, frihed og »den menneskelige tilstand«.«

På samme måde fungerer hele den lille, meget vellykkede udstilling. Koblingerne, spejlingerne og forbindelserne mellem værkerne indbyrdes og mellem værkerne og rummet drejer sig alle om åndelighed, længsel, magt, frihed og »den menneskelige tilstand«. Der er skønne enkeltting som nonnen Corita Kents »Power Up« fra 1965, der forbinder popkunst og religiøs begejstring og i sig selv er et fint værk, men som så sammen med en tysk madonna pludselig får Isamu Noguchis »Composición« fra 1947 til også at handle om en tornekrone, selv om værket i sig selv er et stykke ren japansk konkretisme.

På udstillingen er også et par enkelte elementer fra det store projekt »We the People«, hvor Danh Vo fik lavet en nøjagtig kopi af Frihedsgudinden i New York og spredte dens 300 dele over hele kloden – igen et mangetydigt, fluxus-inspireret værk, hvor objektet i sig selv får sin kraft udelukkende fra bevidstheden om alt det, der ligger uden for det fysiske galleri, men som med sin diskussion af frihed og demokrati også helt konkret »skinner« på flere af udstillingens andre værker.

»Danh Vo Præsenterer« er kort sagt både sluttet og uendelig. Den er uudgrundelig på den fede måde, og man tager tur efter langsom tur rundt i den lille udstilling og glæder sig allerede til den næste præsentation i serien. Planen er nemlig, at Vo og hans kunst vil komme tilbage til Nivå næste år.

Danh Vo Præsenterer. Hvor: Nivaagaards Malerisamling, Nivå. Hvornår: tirsdag-fredag 11-20, lørdag-søndag 11-17 frem til december.